

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Biudžetinė įstaiga, Daugų g. 5A, LT-62169 Alytus, tel./faks. (8 315) 51 653 el. p. biuras@alytausvb.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 301768543

**ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO
VEIKLOS EFEKTYVUMO ĮVERTINIMO TYRIMAS 2015 M.**

***Parengė:**
Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos stebėsenos ir stiprinimo specialistė
Ernesta Bartaševičiūtė*

Alytus, 2016 m.

TURINYS

ĮVADAS	3
1. TYRIMO METODIKA	4
2. TYRIMO REZULTATAI	5
2.1. SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS PAGAL ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ LYTĮ IR AMŽIŲ	5
2.2. BIURO VEIKLOS EFEKTYVUMO ĮVERTINIMAS PAGAL ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ LYTĮ, AMŽIŲ IR IŠSILAVINIMĄ	7
IŠVADOS	13
REKOMENDACIJOS	15

IVADAS

Sveikata visais laikais buvo ir bus itin svarbi žmonių gyvenimui bei civilizacijos raidai. Pagal Pasaulinės sveikatos organizaciją (PSO): „sveikata yra visapusiškas fizinis, dvasinis ir socialinis gerovė, o ne tik ligų ar negalavimų nebuvimas“. Šis terminas pirmą kartą paminėtas 1948 metais ir naudojamas iki šiandien. Per pastaruosius keletą metų laipsniškai keičiasi visuomenės sveikatos samprata, vystoma modernioji visuomenės sveikata. Pagrindinis tikslas yra užtikrinti efektyvų ligų prevencijos ir kontrolės sistemos funkcionavimą, taip pat sveikatos ugdymą bei informacijos plėtrą, skatinant profesinį tobulėjimą. Gyventojų sveikatos skirtumus (nelygybę sveikatos priežiūros srityje) sąlygoja socialinės ir ekonominės sąlygos (neturtas, nedarbas, netinkamas būstas, stresinės ar pavojingos darbo sąlygos, užterštumas, socialinės paramos stygius), elgsenos ir gyvenamosios ypatumai (rūkymas, mityba, fizinis aktyvumas).

Daugelį visuomenės gyvenimo sričių apimanti sveikatos gerinimo veikla vadinama visuomenės sveikata. Visuomenės sveikata orientuojama į visų gyventojų sveikatos stiprinimą, jai nebūdingas „aukos kaltinimo“ požiūris, nes individai negali būti atsakingi už veiksnius, kurių jie negali valdyti. Per pastaruosius keletą metų laipsniškai keičiasi visuomenės sveikatos samprata, vystoma modernioji visuomenės sveikata. Todėl, norint pasiekti reikiamą rezultatą, reikia sugebėti dirbti kokybiškai, operatyviai ir efektyviai.

Į veiklos efektyvumą reikia žiūrėti per viešajame sektoriuje dirbančiųjų ir visos valdymo sistemos patikimumo ir sugebėjimo tiksliai ir kokybiškai veikti prizmę. Organizacijų veiklos įvertinimo problematika nagrinėjama nuo XX a. pradžios, tačiau beveik per visą šimtmetį nėra sukurtos tokios organizacijos veikos įvertinimo sistemos, kurių rezultatai, be išlygų, būtų tinkami naudoti planuojant bei valdant organizacijų veiklą.

Šiandieninės ekonomikos sąlygos yra ganėtinai sudėtingos, o tai sąlygoja konkurencijos augimas, valdymo orientacija į tikslus, visa tai verčia ieškoti naujų priemonių efektyvumui didinti visose srityse, ne išimtis ir viešasis sektorius. Tačiau prieš tai būtina įvertinti organizacijos veiklą bei veiklos efektyvumą.

1. TYRIMO METODIKA

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras 2015 m. rugsėjo – gruodžio mėnesiais atliko Alytaus miesto savivaldybės gyventojų apklausą, ja buvo siekta išsiaiškinti ir nustatyti gyventojų nuomonę apie visuomenės sveikatos biuro veiklą ir veiklos efektyvumą. Apklausa buvo vykdoma Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose renginiuose, akcijose ir kt.

Tyrimo metu buvo apklausti 400 Alytaus miesto savivaldybės gyventojai, kurių amžius buvo jaunesni negu 18 m., 19-35 m., 36-50 m., 51-65 m., 66 m. ir daugiau. Apklaustųjų amžiaus vidurkis 45 metai.

Tyrimui atlikti ir reikalingų duomenų surinkimui buvo naudojama anoniminė anketa (1 priedas). Anoniminės anketos klausimyną sudarė 22 klausimai. Tyrimo anketą galima suskirstyti į dvi dalis:

1. Bendroji informacija (*1-5 klausimai*) apie gyventojų lytį, amžių, išsilavinimą, dalyvio priklausymą prie pažeidžiamųjų grupių.

2. Specialioji dalis (*6-22 klausimai*) apie sveikatos būklę, sveiką mitybą, fizinį aktyvumą, domėjimąsi sveika gyvensena ir sergamumo dažnumą infekcinėmis ligomis.

Visuomenės sveikatos biuro veiklos efektyvumo vertinimo klausimai apie biuro vykdomus renginius, jų svarbą ir naudą gyventojams, kokio pobūdžio vykdomi užsiėmimai naudingiausi ir kas paskatina dalyvauti juose. Kaip dažniausia sužinoma apie biuro planuojamus renginius, kokios tematikos renginiuose dalyvautų, kokios tematikos informacija internete, spaudoje aktualiausia, kas paskatintų labiau dalyvauti organizuojamuose renginiuose.

Statistinei duomenų analizei vykdyti buvo naudojamas IMB SPSS Statistics 20 programinis paketas. Statistinės duomenų analizės rezultatams pavaizduoti taikomi paveikslai. Daugumoje jų vertinamas atsakymų į anketos klausimus dažnis (procentais) pagal tiriamųjų lytį, amžių, išsilavinimą. Skirtumų įvertinimui priklausomai nuo duomenų pobūdžio, buvo taikytas χ^2 kriterijus. Taikyti trys statistinių išvadų reikšmingumo lygiai: $p \leq 0,05$ (reikšminga), $p \leq 0,01$ (labai reikšminga) ir $p \leq 0,001$ (ypatingai reikšminga).

2. TYRIMO REZULTATAI

Alytaus miesto gyventojų gyvenimo būdo įpročius įvertinti buvo analizuojamos amžiaus grupės: jaunesni negu 18 m., 19-35 m., 36-50 m., 51-65 m., 66 m. ir daugiau miesto gyventojų apklausa, kuria siekama išsiaiškinti ir nustatyti gyventojų nuomonę į visuomenės sveikatos biuro veiklą ir veiklos efektyvumą.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro organizuotame tyrime dalyvavo 76 vyrai ir 320 moterų. Didžioji dalis buvo moterų (90,9 proc.) negu vyrų (73,7 proc.), kurie domisi sveika gyvenimu. Respondentai išsilavinimo lygio grupėse pasiskirstė taip:

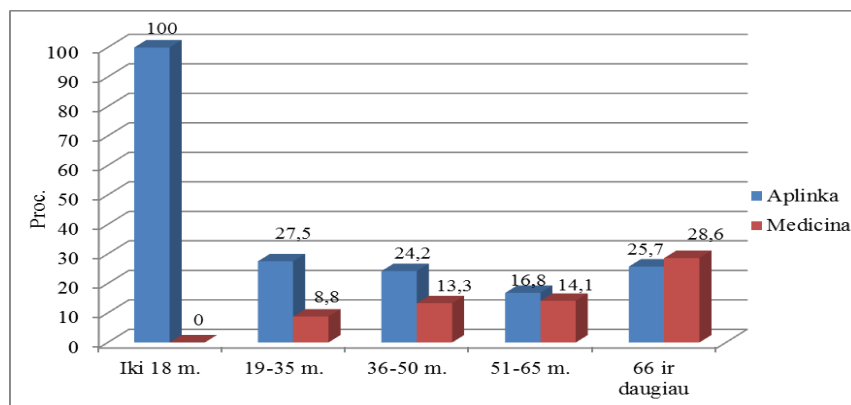
- Aukštasis universitetinis arba koleginiškas – 64,8 proc. respondentų;
 - Vidurinis ir profesinė kvalifikacija – 24,3 respondentų;
 - Vidurinis išsilavinimas – 9,3 respondentų;
 - Pradinis arba pagrindinis išsilavinimas - 1,3 respondentų.

Respondentai amžiaus grupėse pasiskirstė taip:

- Iki 18 m. - 0,5 proc. respondentų;
- 19-35 m. - 22,8 proc. respondentų;
- 36-50 m. – 30 proc. respondentų;
- 51-65 m. - 37,3 proc. respondentų;
- 66 ir daugiau - 8,8 proc. respondentų.

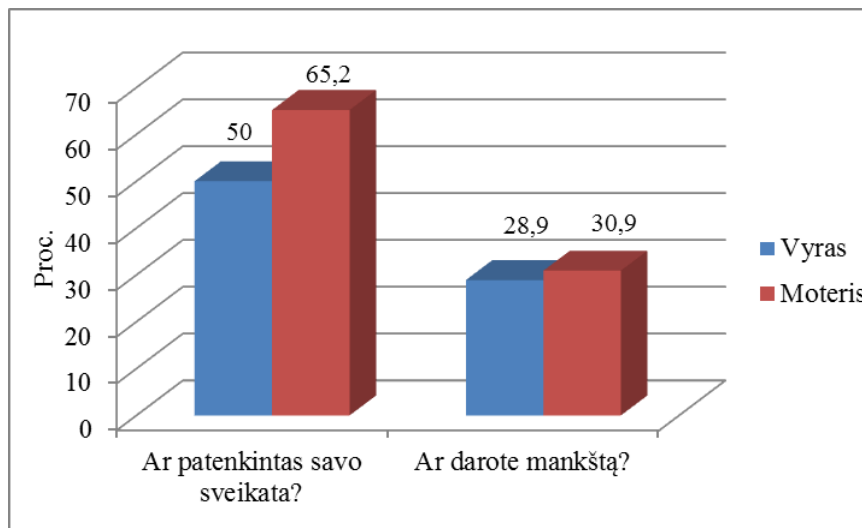
2.1. SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS PAGAL ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ LYTĮ IR AMŽIŲ

Nagrinėjant Alytaus miesto savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, respondentų buvo klausama, kas lemia žmogaus sveikatą. Dauguma respondentų, kurių amžius iki 18 m. atsakė, kad žmogaus sveikatą lemia aplinka 100 proc. ($p=0,012$), kiti respondentai, kurių amžius 66 m. ir daugiau, kad sveikatą lemia medicina 28,6 proc. ($p=0,012$) (1 pav.).

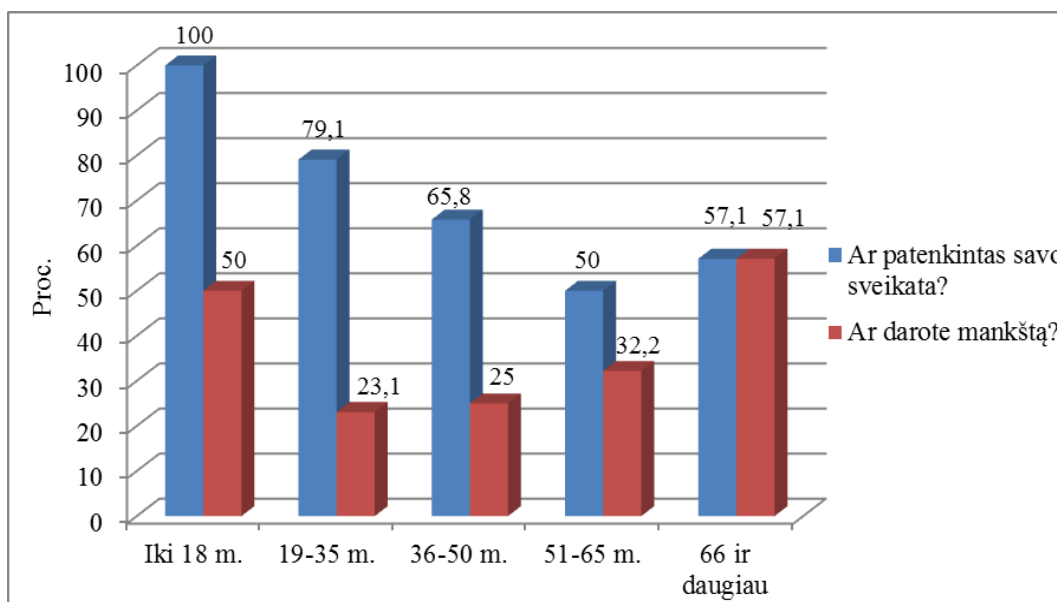
1 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas lemia žmogaus sveikatą (proc.) pagal amžiaus grupės (Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

Statistiškai reikšmingai daugiau moterų 65,2 proc. ($p=0,014$) negu vyrų 50 proc. patenkinti savo sveikata. Rezultatai parodė, kad moterys 30,9 proc. ($p=0,001$) dažniau daro mankštą negu vyrai 28,9 proc. (2 pav.).

2 pav. Respondentų atsakymų į klausimus, ar esate patenkintas savo sveikata, ar darote mankštą (proc.) pagal lytį
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

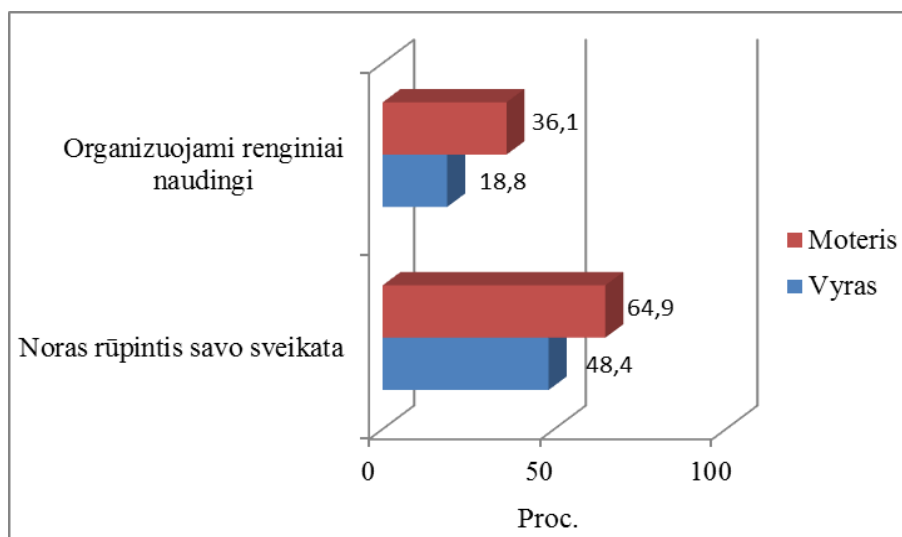
Tyrimo duomenimis daugiau respondentų, kurių amžius iki 18 m. yra patenkinti savo sveikata 100 proc. ($p=0,001$). Statistiškai reikšmingai daugiau mankština 66 m. ir vyresnio amžiaus grupės asmenys 57,1 proc., negu 19 – 35 m. amžiaus asmenys 23,1 proc. ($p=0,052$) (3 pav.).

3 pav. Respondentų atsakymų į klausimus, ar esate patenkintas savo sveikata, ar darote mankštą (proc.) pagal amžiaus grupes
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

2.2. BIURO VEIKLOS EFEKTYVUMO ĮVERTINIMAS PAGAL ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ LYTĮ, AMŽIŲ IR IŠSILAVINIMĄ

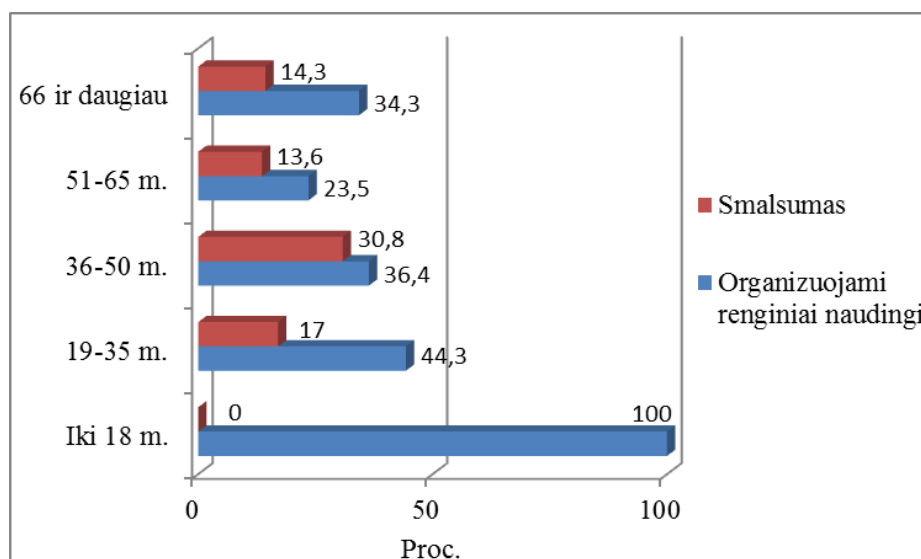
Statistiškai reikšmingai 64,9 proc. moterų labiau paskatina dalyvauti renginiuose noras rūpintis sveikata ($p=0,04$). Daugiau moterų negu vyrų mano, kad biuro organizuojami renginiai yra naudingi 36,1 proc. ($p=0,007$) (4 pav.).

4 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas paskatino dalyvauti mūsų renginiuose (proc.) pagal lytį

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

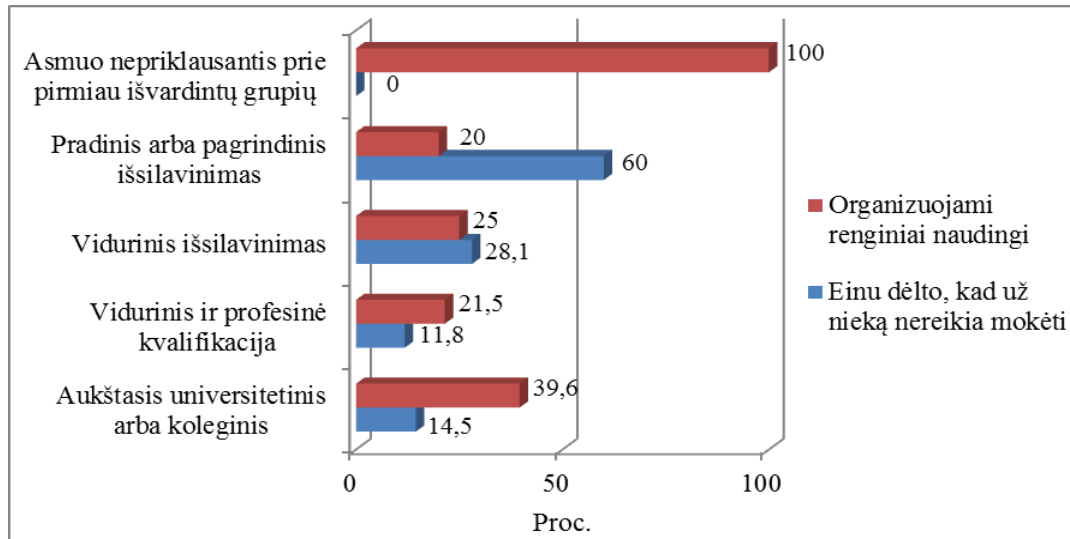
Tyrimo duomenimis, daugiau respondentų, kurių amžius iki 18 m. mano, kad biuro organizuojami renginiai yra naudingi 100 proc. ($p=0,009$). Smalsumas buvo statistiškai reikšmingas tarp 36 – 50 m. amžiaus grupės asmenų ($p=0,020$) (5 pav.).

5 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas paskatino dalyvauti mūsų renginiuose (proc.) pagal amžiaus grupes

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

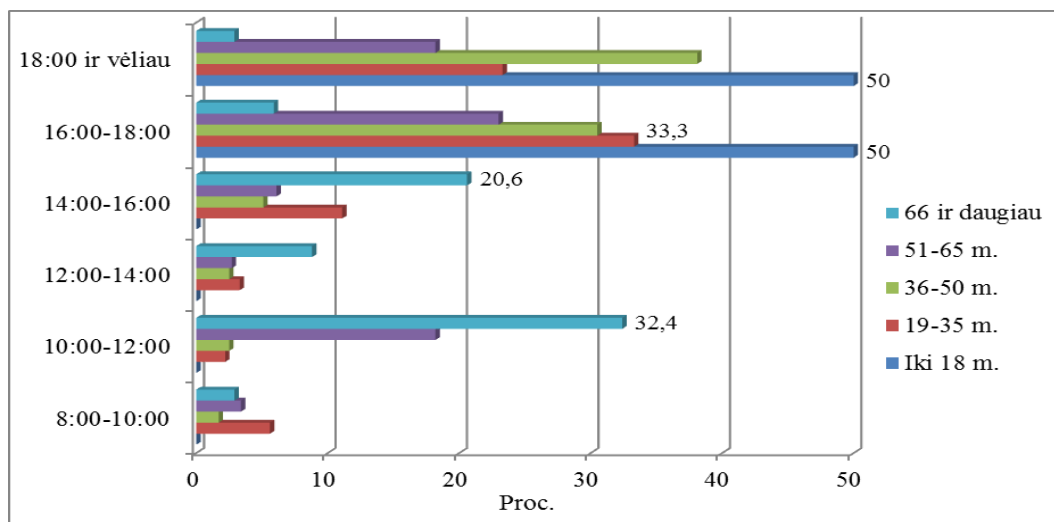
Atlikto tyrimo duomenimis respondentai, kurių išsilavinimas yra pradinis arba pagindinis į biuro renginius eina dėlto, kad už nieką nereikia mokėti 60 proc. ($p=0,013$). Asmenys turintys aukštąjį universitetinį arba kolegini išsilavinimą į biuro renginius eina dėlto, kad organizuojami renginiai naudingi 39,6 proc. ($p=0,01$) (6 pav.).

6 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas paskatino dalyvauti mūsų renginiuose (proc.) pagal išsilavinimą

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

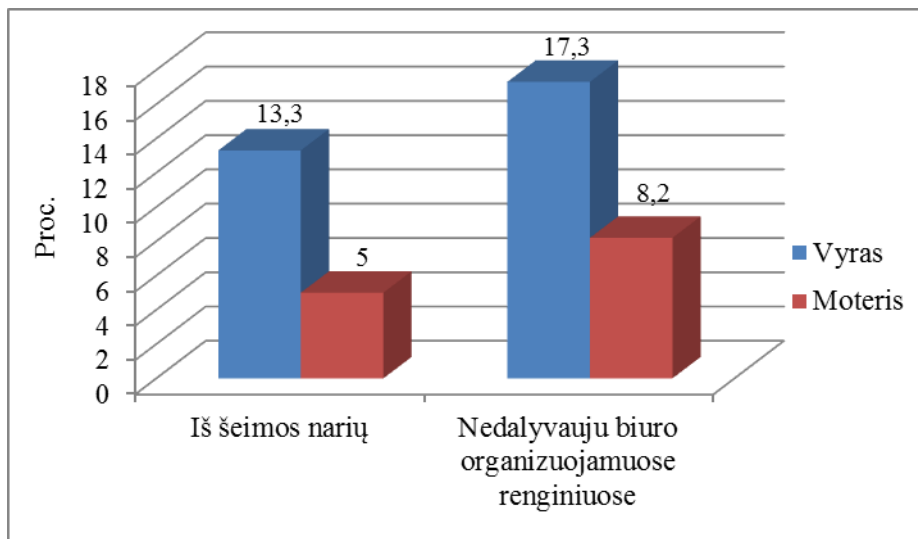
Statistiškai reikšmingai, asmenims, kurių amžius iki 18 m. ir 19-35 m. patogiausia į biuro organizuojamus renginius atvykti 16:00 - 18:00 val. ir 18:00 ir vėliau. Vyresnio amžiaus žmonės nuo 66 m. ir daugiau patogiausia į renginius atvykti 10:00 - 12:00 val. ($p \leq 0,000$) (7 pav.).

7 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kuriuo laiku Jums patogiausia atvykti į biuro organizuojamus renginius (proc.) pagal amžiaus grupes

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

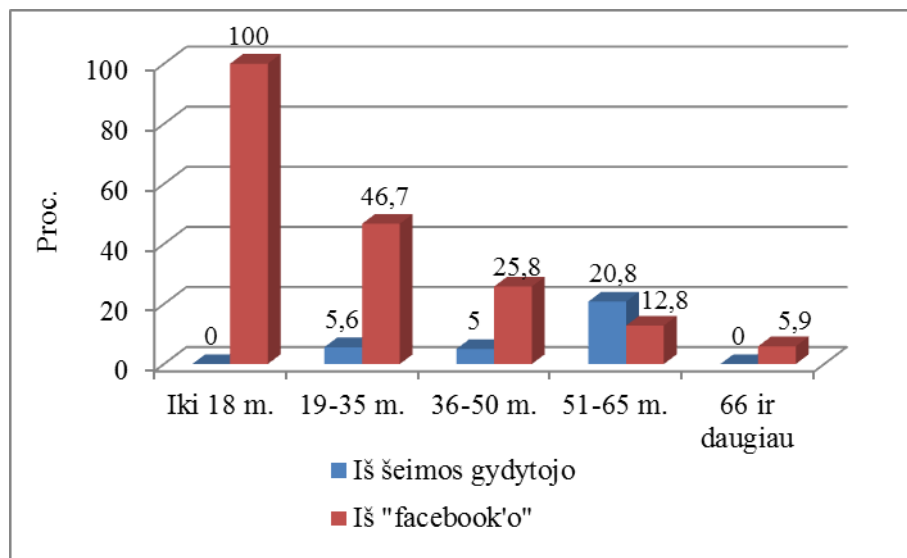
Moterys statistiškai reikšmingai dažniau nei vyrai apie biuro organizuojamus renginius sužino iš šeimos narių ($p=0,009$). Pastebima, kad daugiau vyrų nei moterų nedalyvauja biuro organizuojamuose renginiuose ($p=0,017$) (8 pav.).

8 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kaip dažniausiai sužinote apie biuro organizuojamus renginius (proc.) pagal lytį

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

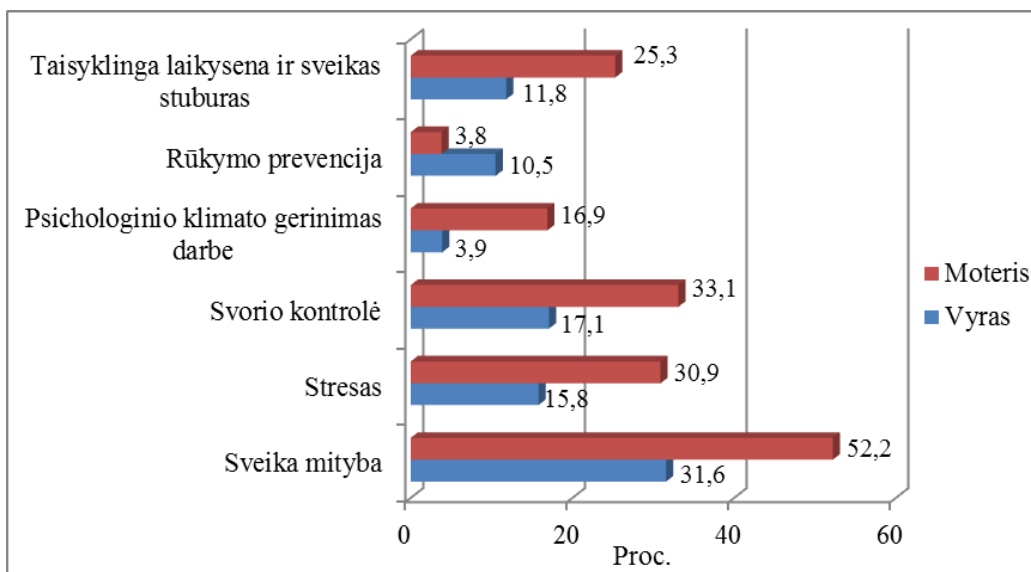
Respondentai, kurių amžius iki 18 m. statistiškai reikšmingai apie biuro organizuojamus renginius sužino iš „facebook’o” 100 proc. ($p\leq 0,000$). Vyresnio amžiaus žmonės nuo 66 m. ir daugiau sužino apie renginius iš šeimos gydytojo 20,8 proc. ($p=0,006$) (9 pav.).

9 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kaip dažniausiai sužinote apie biuro organizuojamus renginius (proc.) pagal amžiaus grupes

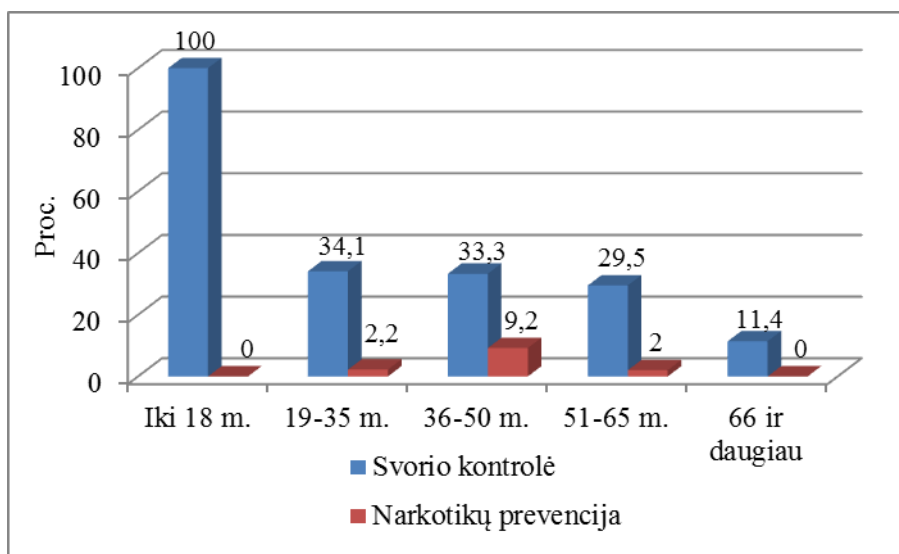
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

Respondentų taip pat buvo klausiama: „Kokios tematikos renginiuose Jūs dalyvautumėte?“. Statistiškai reikšmingai analizuojant šį klausimą, moterų daugiau dalyvauja renginiuose negu vyrai ir pasirinktų sveikos mitybos ($p=0,001$), svorio kontrolės ($p=0,006$), streso ($p=0,008$), taisyklinga laikysena ir sveiktas stuburas ($p=0,012$), psichologinio klimato gerinimas darbe ($p=0,004$) ir rūkymo prevencija ($p=0,015$) tematikos renginius (10 pav.). Analizuojant amžiaus grupes, asmenys iki 18 m. pasirinktų svorio kontrolės tematikos renginius ($p=0,034$), o asmenys 36-50 m. amžiaus grupėje narkotikų prevencijos tematikos renginius ($p=0,033$) (11 pav.).

10 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokios tematikos renginiuose Jūs dalyvautumėte (proc.) pagal lytį

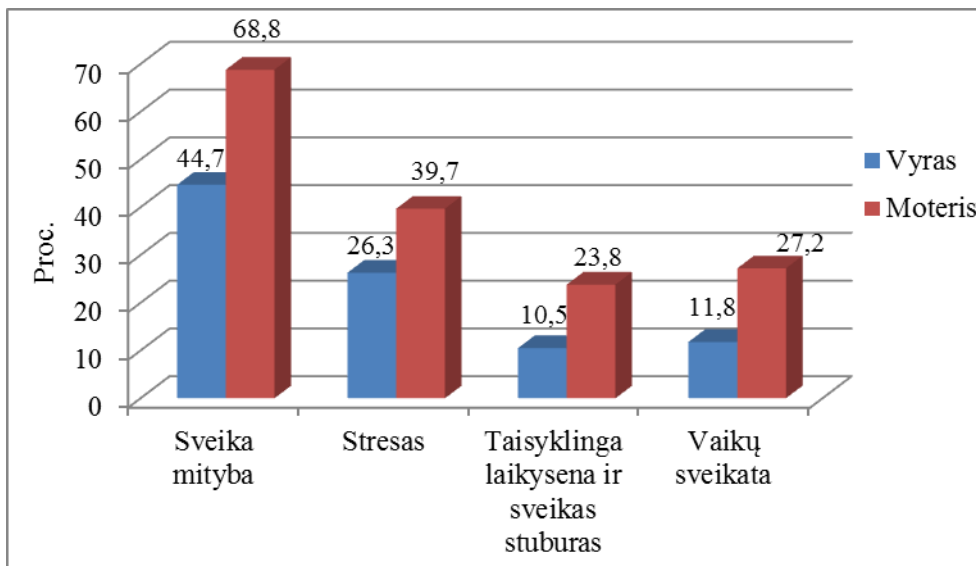
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

11 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokios tematikos renginiuose Jūs dalyvautumėte (proc.) pagal amžiaus grupes

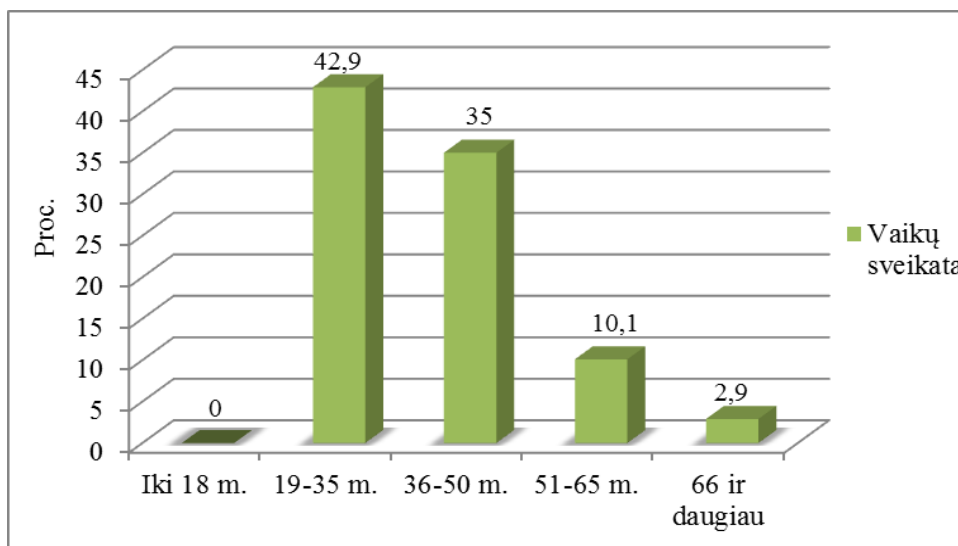
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

Apklauso duomenimis, statistiškai reikšmingai daugiau respondentų buvo moterų negu vyrų, kurie atsakė, kad informacija internete, spaudoje aktualiausia tokiomis temomis: sveika mityba 68,8 proc. ($p \leq 0,000$), stresas 39,7 proc. ($p = 0,03$), vaikų sveikata 27,2 proc. ($p = 0,005$), taisyklinga laikysena ir sveikas stuburas 23,8 ($p = 0,011$) (12 pav.). Analizuojant amžiaus grupes, asmenys 19-35 m. amžiaus grupėje pasirinko vaikų sveikatą 42,9 proc. ($p \leq 0,000$), kaip aktualiausią temą internete ir spaudoje (13 pav.).

12 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokios tematikos informacijos internete, spaudoje Jums aktualiausia (proc.) pagal lytį

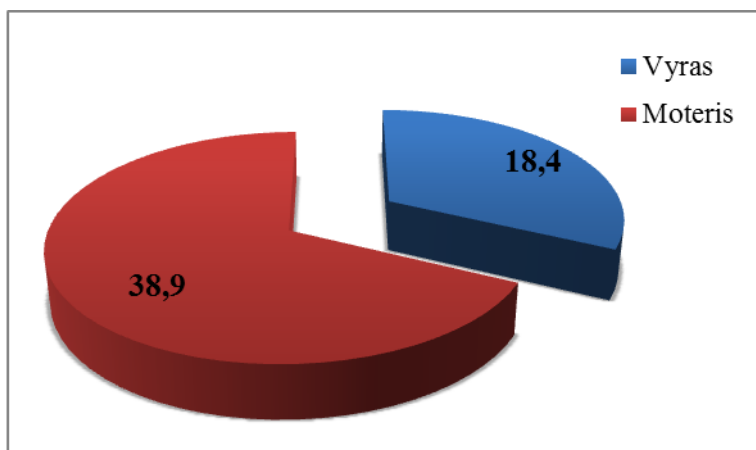
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

13 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokios tematikos informacijos internete, spaudoje Jums aktualiausia (proc.) pagal amžiaus grupes

(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

Apklausoje taip pat buvo pateiktas klausimas: „Kas paskatintų labiau dalyvauti mūsų organizuojamuose renginiuose?“. Respondentų atsakymai pagal lytį pasiskirstė taip, kad statistinę priklausomybę turėjo moterys, kurios labiau dalyvautų renginiuose, jeigu renginiai būtų aktualia sveikatinimo tema 38,9 proc. ($p=0,001$) (14 pav.).

14 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas paskatintų labiau dalyvauti mūsų organizuojamuose renginiuose (proc.) pagal lytį
(Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras)

IŠVADOS

1. Respondentai, kurių amžius iki 18 m. atsakė, kad žmogaus sveikatą lemia aplinka 100 proc., o kurių amžius 66 m. ir daugiau, kad sveikatą lemia medicina 28,6 proc.
2. Daugiau moterų 65,2 proc. negu vyrų 50 proc. patenkinti savo sveikata. Rezultatai parodė, kad moterys 30,9 proc. dažniau daro mankštą negu vyrai 28,9 proc.
3. Daugiau respondentų, kurių amžius iki 18 m. yra patenkinti savo sveikata 100 proc. Statistiškai reikšmingai daugiau mankština 66 m. ir vyresnio amžiaus grupės asmenys 57,1 proc.
4. 64,9 proc. moterų paskatina dalyvauti renginiuose noras rūpintis sveikata. Daugiau moterų negu vyrų mano, kad biuro organizuojami renginiai yra naudingi 36,1 proc.
5. Daugiau respondentų, kurių amžius iki 18 m. mano, kad biuro organizuojami renginiai yra naudingi 100 proc. Smalsumas buvo statistiškai reikšmingas tarp 36 – 50 m. amžiaus grupės asmenų. Respondentai, kurių išsilavinimas yra pradinis arba pagindinis į biuro renginius eina dėlto, kad už nieką nereikia mokėti 60 proc. Asmenys turintys aukštąjį universitetinį arba koleginių išsilavinimą į biuro renginius eina dėlto, kad organizuojami renginiai naudingi 39,6 proc.
6. Statistiškai reikšmingai, asmenims, kurių amžius iki 18 m. ir 19-35 m. patogiau į biuro organizuojamus renginius atvykti 16:00 - 18:00 val. ir 18:00 ir vėliau. Vyresnio amžiaus žmonės nuo 66 m. ir daugiau patogiau į renginius atvykti 10:00 - 12:00 val. ($p \leq 0,000$).
7. Moterys statistiškai reikšmingai dažniau nei vyrai apie biuro organizuojamus renginius sužino iš šeimos narių. Pastebima, kad daugiau vyrų nei moterų nedalyvauja biuro organizuojamuose renginiuose.
8. Respondentai, kurių amžius iki 18 m. statistiškai reikšmingai apie biuro organizuojamus renginius sužino iš „facebook'o“ 100 proc. Vyresnio amžiaus žmonės nuo 66 m. ir daugiau sužino apie renginius iš šeimos gydytojo 20,8 proc.
9. Statistiškai reikšmingai, moterų daugiau dalyvauja renginiuose negu vyrai ir pasirinktų sveikos mitybos, svorio kontrolės, streso, taisyklinga laikysena ir sveiktas stuburas, psichologinio klimato gerinimas darbe, ir rūkymo prevencija tematikos renginius. Analizuojant amžiaus grupes, asmenys iki 18 m. pasirinktų svorio kontrolės tematikos renginius, o asmenys 36-50 m. amžiaus grupėje narkotikų prevencijos tematikos renginius.
10. Apklausos duomenimis, daugiau respondentų buvo moterų negu vyrų, kurie atsakė, kad informacija internete, spaudoje aktualiausia tokiomis temomis: sveika mityba 68,8 proc., stresas 39,7 proc., vaikų sveikata 27,2 proc., taisyklinga laikysena ir sveiktas stuburas 23,8. Analizuojant

amžiaus grupės, asmenys 19-35 m. amžiaus grupėje pasirinko vaikų sveikatą 42,9 proc., kaip aktualiausią temą internete ir spaudoje.

11. Respondentų atsakymai pagal lytį pasiskirstė taip, kad statistinę priklausomybę turėjo moterys, kurios labiau dalyvautų renginiuose, jeigu renginiai būtų aktualia sveikatinimo tema 38,9 proc.

REKOMENDACIJOS

1. Toliau gilinti Alytaus miesto gyventojų žinias ir padėti jiems formuoti sveikos gyvensenos įgūdžius, svarbą bei galimybes.
2. Skatinti gyventojus labiau domėtis biuro organizuojama veikla. Skirti daugiau dėmesio organizuojant renginius, atsižvelgiantį į laiką, renginių tematiką.
3. Gerinti sąlygas Alytaus miesto gyventojų sveikai gyvensenai, fiziniam aktyvumui, didesniai užimtumui.
4. Didesnę dėmesį skirti gyventojų psichinės sveikatos gerinimui, streso valdymui, sveikai mitybai, svorio kontrolei, taisyklingai laikysenai ir rūkymo prevencijai.